

El deteriorament del dret fonamental a obtenir una tutela judicial efectiva

Dc, 20/02/2013 per Justícia i Pau
[Justícia i Pau](#)

Comunicat de Justícia i Pau i el Grup de Juristes Roda Ventura

Les entitats Justícia i Pau i el Grup de Juristes Roda Ventura, dedicades a la defensa i promoció dels drets humans, volem expressar la nostra greu preocupació davant les diferents reformes legals aprovades o en preparació per part del Govern espanyol en relació al funcionament del sistema judicial.

1. L'art. 8 de la Declaració Universal dels Drets Humans reconeix el dret de tota persona a un recurs efectiu davant dels tribunals que l'emparin d'actes contraris als seus drets legítims. El Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics reconeix: el dret de tota persona a ser escoltada públicament i amb garanties per un tribunal competent, independent i imparcial en el cas que sigui objecte d'una acusació, o per determinar els seus drets de caràcter civil (art.14.1); el dret a ser assistida d'advocat que la defensi en una causa penal, el qual li serà nomenat d'ofici si no té mitjans suficients per pagar-lo (14.3.d).

2. En el mateix sentit, la Constitució espanyola consagra la justícia com a "valor superior" de l'ordenament jurídic (art.1.1.) i reconeix a tota persona el dret a rebre una tutela judicial efectiva per part dels tribunals per tal de protegir els seus drets i interessos legítims (art. 24.1) així com el dret a defensar-se amb totes les garanties i a ser assistida d'advocat (art.24.2). També estableix que tota persona podrà demanar, a través d'un procediment preferent, la tutela de les seves llibertats i drets fonamentals davant dels tribunals (art. 53.2).

3. Aquests drets i principis consagren la importància de l'accés efectiu de tota persona a la Justícia i el paper clau dels tribunals en una societat democràtica per tal de garantir la protecció dels drets i llibertats individuals, la seguretat jurídica, el respecte a la dignitat de les persones, la submissió dels poders públics a la llei, per tal que les relacions humanes es regeixen pel dret i la justícia.

4. En els últims mesos, el Govern espanyol, tot allunyant-se dels principis i regles esmentades, ha aprovat o anunciat diverses normes que, sumades a les problemàtiques existents i encara mal resoltes, posen en perill el respecte al dret a la tutela judicial efectiva i poden significar un greu obstacle al funcionament del poder judicial. Així, considerem especialment criticable la instauració d'un sistema de taxes per accedir als tribunals, taxes que difícilment podran ser assumides per persones de classe mitja o baixa i que, en molts casos, els portaran de fet a renunciar a la defensa dels propis drets.

5. Les probables conseqüències d'aquestes normes són especialment preocupants. D'una banda, pot comportar un greu efecte de desprotecció dels drets i llibertats ciutadans, davant desviacions de poder de les administracions públiques. D'altra banda, pot generar una tendència a canalitzar els conflictes interpersonals per vies

que poden comportar un notable increment de la conflictivitat social.

6. L'alarma social que han generat les mesures impulsades pel Govern és de tal envergadura que s'hi han mobilitzat en contra la judicatura, diversos col·lectius del funcionariat, col·legis professionals i amplis sectors cívics afectats per la mesura. El sistema de taxes per accedir als tribunals pot ser "el tret de gràcia" a un sistema que actualment camina amb greus dificultats, agreujades per la crisi econòmica i una ineficàcia endèmica, que mai s'ha volgut resoldre com la ciutadania necessita.

7. A tot això cal afegir el projecte de reforma de la Llei d'Assistència jurídica gratuïta que, a fi de complir els objectius de dèficit, prioritza la reducció de costos públics per sobre del dret fonamental de defensa. Tanmateix, no amplia significativament l'accés gratuït als tribunals i a la defensa d'ofici, a la vegada que, en alguns supòsits, fins i tot els restringeix, i posa traves per interposar recursos davant els tribunals superiors. El text afegeix un nou element restrictiu de l'accés a la gratuïtat, com és la carència de "patrimoni suficient", un terme ambigu que crearà inseguretats jurídiques.

8. D'altra banda, aquest avantprojecte de Llei tampoc no ofereix solució al problema de la deplorable i humiliant retribució als advocats d'ofici, que cobren amb excessiu retard i molt per sota del que mereix la dedicació i qualificació del seu servei, la qual cosa impedeix gaudir d'una defensa jurídica de qualitat i en igualtat de condicions amb les altres parts del procés. Al mateix temps, s'atribueix a l'advocat una càrrega inconvenient, en obligar-lo a denunciar als propis clients en les situacions d'abús en l'exercici del dret. Això col·lionaria amb el deure del secret professional i de la confidencialitat entre client i advocat, a la vegada que perjudica la necessària confiança en què aquesta relació s'ha de sustentar.

9. El Govern espanyol segueix sense afrontar eficaçment els greus problemes de sobrecàrrega de treball que enruna el sistema judicial i que sovint allarga de manera insuportable el temps dels processos, per manca de recursos suficients, mitjans adequats i reformes necessàries. Les actuals tendències legislatives i pràctiques judicials no van gens en la bona direcció de desenvolupar eficaçment i en temps oportú el sistema judicial, essencial en un estat democràtic i de dret, pel contrari, en lloc d'alleujar la sobrecàrrega de treball, pressionen indegudament les persones per tal que renunciïn a les seves reclamacions judicials o que arribin a acords extrajudicials poc satisfactoris per als seus drets.

10. En un sentit similar, és també molt preocupant la tendència de les instàncies judicials superiors a dictar resolucions estereotipades o amb poc rigor que, en lloc de respondre a la funció de garantia de la tutela judicial efectiva i del dret de defensa, mostren índexs esfereïdors de resolucions d'inadmissió a tràmit dels recursos de cassació i empara. Cal denunciar que, pràcticament i en la via dels fets, s'ha eliminat el recurs d'empara davant el Tribunal Constitucional, mecanisme establert per la Constitució com a garantia per a la protecció dels drets fonamentals dels ciutadans.

11. Per totes aquestes raons, i per tal d'evitar un major deteriorament en els drets fonamentals dels ciutadans a una tutela judicial efectiva i a la defensa, Justícia i Pau i el Grup de Juristes Roda Ventura fem una crida:

- a l'atenció de la opinió ciutadana, i especialment als sectors cívics,

professionals i administratius més afectats a obrir un debat polític i afrontar seriosament i en profunditat les actuals mancances del sistema judicial,

- al Govern i als grups parlamentaris a revisar les lleis i mesures adoptades recentment,
- al Govern i al Consell del Poder Judicial a prendre urgentment les mesures més adequades i eficaces per a garantir una tutela judicial efectiva a tots els ciutadans.

Barcelona, febrer de 2013